

Taristuministri määruse „Elektriliste akutrollide soetamiseks toetuse andmise tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse atmosfääriõhu kaitse seaduse¹ § 165¹ lõike 5² ja § 182¹ lõike 5 alusel, mille kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister toetuse andmise tingimused määrusega.

Määruse eesmärk on kehtestada Moderniseerimisfondi (edaspidi ka MF) vahenditest antava toetuse tingimused elektriliste akutrollide soetamiseks. Toetus aitab suurendada taastuvenergia kasutamist transpordisektoris, vähendada kasvuhoonegaaside heidet ning toetada Eesti ja Euroopa Liidu kliimaeesmärkide saavutamist. Eelnõu panustab arengustrateegia „Eesti 2035“² eesmärki luua kvaliteetne ja kestlik elukeskkond ning toetab „Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035“³ eesmarke transpordisektori keskkonnamõju vähendamisel.

Määrus jõustub üldises korras.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi liikuvuse arengu ja investeeringute osakonna ekspert Ursula Sarnet (tel 715 3404, ursula.sarnet@kliimaministeerium.ee) ja nõunik Helis Uus (helis.uus@kliimaministeerium.ee). Eelnõu õigusekspertiisi tegi õigusosakonna nõunik Rene Lauk (tel 626 2948, rene.lauk@kliimaministeerium.ee).

Eelnõu on keeletoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Aili Sandre (aili.sandre@justdigi.ee).

2. Määruse eesmärk ja vajadus

Elektriliste akutrollide kasutuselevõtt võimaldab asendada fossiilkütustel töötavaid diiselbusse ning saavutada märkimisväärset energiasäästu ja kasvuhoonegaaside heite vähenemist. Moderniseerimisfondi vahendid on suunatud energiatõhususe parandamisele ning transpordisektori süsinikuheite vähendamisele. Elektriliste akutrollide kasutuselevõtt panustab otseselt nende eesmärkide saavutamisse.

Atmosfääriõhu kaitse seadus näeb ette, et toetuse andmise tingimused kehtestatakse määrusega. Seetõttu sätestatakse määrusega toetuse saajatele, projektidele, kuludele, aruandlusele ning järelevalvele kohalduvad üldised tingimused.

Konkreetses taotlusvooru tingimuste sihttasemed ja -piirkonna, eelarve, korraldamise aja ning toetava tegevuse ulatuse kehtestab määruse piirides valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga. Kõnealune toetus antakse käskkirja alusel eraldi haldusaktiga, mille teeb Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi KIK) pärast nõuetekohase taotluse menetlemist.

¹ Atmosfääriõhu kaitse seadus. – RT I, 12.05.2026, 25.

² Arengustrateegia „Eesti 2035”. – <https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia>.

³ Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035. – <https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2023-07/Transpordi%20ja%20liikuvuse%20arengukava%202021-2035.pdf>.

Atmosfääriõhu kaitse seaduse § 165¹ lõige 5² näeb ette, et toetuse andmise tingimused kehtestatakse määrusega. Seetõttu on eelnõu koostatud üldaktina ning toetuse tingimused on sõnastatud üldiselt ja objektiivsete kriteeriumide kaudu. Konkreetset taotlejat määruks ei nimetata.

Kuigi eelnõu ei välista põhimõtteliselt ühegi ühistranspordivedaja osalemist, eeldab toetuse saamine väga suurt tegevusmahtu, märkimisväärset investeerimisvõimekust ning võimet tagada pikaajaliselt elektriliste akutrollide kasutamine avaliku teenindamise kohustuse täitmisel. Seetõttu on toetuse tingimused praktikas täidetavad üksnes projekti puhul, mis suudab saavutada investeeringu eesmärgiks seatud energia- ja kliimamõju.

3. Määruse eelnõu sisu

Määruse eelnõu koosneb üheksast peatükist ja 24 paragrahvist. Eelnõus sätestatakse toetuse andmise üldtingimused, toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus, taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded, taotluse menetlemise kord, riigihangete kontrolli põhimõtted, toetuse saaja, KIKi ja Kliimaministeeriumi õigused ja kohustused, aruandlus, maksete tegemine, finantskorrektsioonid, toetuse tagastamine ning vaide esitamise kord.

Paragrahvis 1 sätestatakse reguleerimisala ja kohaldamisala, milleks on elektriliste akutrollide soetamiseks toetuse andmise tingimused ja kord. Reguleeritakse toetuse kogu tsüklil taotluse esitamisest kuni toetuse kasutamise kontrolli, soetatud vara sihipärase kasutamise ja saavutatud CO₂ kokkuhoiu aruandluse ja vajaduse korral toetuse tagasinõudmise ja tagastamiseni.

Lõikes 1 sätestatakse, et määruks on kooskõlas atmosfääriõhu kaitse seaduse § 165¹ lõike 3 punktiga 2. See seab toetuse andmise atmosfääriõhu kaitse seaduses sätestatud eesmärkidega.

Lõikes 2 täpsustatakse, et määrust kohaldatakse taotlemisele, menetlemisele, toetuse andmisele, kasutamisele, maksmisele, aruandlusele, kontrollile, toetuse tagasinõudmisele ja toetuse tagastamisele. Sellega tagatakse, et määruks hõlmab nii toetuse andmise eeltingimusi kui ka toetuse kasutamise järelkontrolli.

Paragrahvis 2 sätestatakse määruks kasutatavad põhimõisted. Mõistete määratlemine on vajalik, et tagada määruse ühetaoline kohaldamine ja vältida tõlgendamisvaidlusi.

Punkti 1 kohaselt on avalik liinivedu avaliku teenindamise lepingu alusel korraldatav sõitjate vedu. See seab toetuse andmise avaliku teenuse osutamisega ega võimalda toetuse abil soetatud sõidukeid kasutada kommertsteenuse eesmärgil väljaspool avaliku teenindamise kohustust.

Punktis 2 määratletakse avaliku teenindamise lepingu mõiste viitega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1370/2007⁴. Viide on oluline, kuna toetuse riigiabiõiguslik käsitus tugineb avaliku teenindamise lepingu regulatsioonile.

Punkti 3 kohaselt on elektriline akutroll kontaktliini kaudu toidetav ning salvestatud elektrienergia abil kontaktliinita liikuda suutev rööpmevaba elektriline linnatranspordisõiduk, mis vastab M3-kategooria I klassi sõidukile, on madalapõrandaline ja ette nähtud avalikuks liiniveoks. Madalapõrandaline on akutroll, mille põrand on maapinnale või peatuse ooteplatvormile väga lähedal. See on oluline, et tagada mugav sisenemine ja ligipääsetavus.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1370/2007, 23. oktoober 2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70. – <http://data.europa.eu/eli/reg/2007/1370/2017-12-24>.

M3-kategooria on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/858⁵ artikli 4 lõike 1 punkti a kolmandas alapunktis. M3-kategooriasse kuuluvad mootorsõidukid, milles on lisaks juhiistmele rohkem kui kaheksa istekohta ning mille täismass on üle viie tonni olenemata sellest, kas nendes mootorsõidukites on ruumi seisukohtade jaoks. M3-kategooria sõidukite kohta on avaldanud täpsustavat infot ka Transpordiamet oma kodulehel.⁶ Selline määratlus tagab, et toetust saab kasutada üksnes määruse eesmärgile vastavate sõidukite soetamiseks.

Punktis 4 määratakse pädev asutus kui ühistranspordi korraldamise eest vastutav kohaliku omavalitsuse üksus või tema volitatud asutus määruse (EÜ) nr 1370/2007 ja ühistranspordiseaduse⁷ tähenduses. Pädeva asutuse roll on oluline avaliku teenindamise kohustuse seadmisel ja avaliku teenindamise lepingu haldamisel.

Paragrahvis 3 sätestatakse toetuse andmise korraldus. Säte tagab, et toetuse andmise, kontrollimise ja võimaliku tagasinõudmise ülesanded on selgelt määratud.

Lõikes 1 sätestatakse, et meetme rakendamist koordineerib Kliimaministeerium.

Lõikes 2 sätestatakse, et KIK täidab toetuse andmise praktilise korraldamise ülesandeid. Samuti loetletakse KIKi peamised ülesanded: taotluste menetlemine, taotluste rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuste tegemine, toetuste väljamaksete tegemine, toetuse kasutamise kontrollimine, riigihangete tegemise kontroll, projekti tulemuste saavutamise seiramine ning vajaduse korral finantskorrektsiooni otsuste tegemine ja toetuse tagasinõudmine.

Paragrahvis 4 sätestatakse toetuse eesmärk ja oodatavad tulemused.

Lõikes 1 sätestatakse toetuse andmise üldeesmärk: parandada energiatõhusust, suurendada taastuvenergia kasutamist transpordisektoris, vähendada kasvuhooonegaaside heidet ning edendada keskkonnasäästlikku ühistransporti elektriliste akutrollide kasutuselevõtu kaudu. Toetuse andmise üldeesmärk on kooskõlas MFist toetuse saamise tingimustega.

Lõikes 2 nimetatakse toetuse andmisega seotud spetsiifilised näitajad: aastas saavutatav taastuvenergia kasutuselevõtt, energiasääst ja kasvuhooonegaaside heite vähenemine. Nimetatud näitajad võimaldavad hinnata meetme tulemuslikkust mõõdetavate tulemuste kaudu.

Lõikes 3 sätestatakse projekti oodatavad tulemused. Projekti tulemusena tuleb kasutusele võtta M3-kategooria elektrilised akutrollid, kasutusest kõrvaldada vähemalt soetatud elektriliste akutrollide arvule vastav arv M3-kategooria diislibusse, saavutada kasvuhooonegaaside heite vähenemine, saavutada energiasääst. Diislibusside kasutusest kõrvaldamine vähemalt soetatud elektriliste akutrollide arvule vastavas arvus täidab MFi seisukohast olulise asendusefekti funktsiooni.

Lõikes 4 sätestatakse, et madalapõrandaliste M3-kategooria elektriliste akutrollide sihttase, kasuhooonegaaside heite vähenemise sihttase ning energiasäästu sihttase kehtestatakse konkreetses taotlusvoorus valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga. See võimaldab arvestada konkreetse taotlusvooru eelarve, investeeringuvajaduse, transpordikorralduse arengu

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2018/858, 30. mai 2018, mootorsõidukite ja mootorsõidukite haagiste ning nende jaoks ette nähtud süsteemide, osade ja eraldi seadmetike tüübikinnituse ja turujärelevalve kohta, ning millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 715/2007 ja (EÜ) nr 595/2009 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2007/46/EÜ. – ELT L 151, 14.6.2018, lk 1–218.

⁶ Transpordiamet. Sõidukite ja masinate kategooriad. – <https://www.transpordiamet.ee/soidukite-ja-masinate-kategooriad#autod-ja-haagised>.

⁷ Ühistranspordiseadus. – RT I, 18.12.2025, 20.

ning meetme rakendamise ajakohaste asjaoludega. Paindlik lahendus võimaldab määrata iga voo jaoks realistlikud ja saavutatavad tulemusnäitajad, tagades sealjuures meetme eesmärkide saavutamise ning vahendite tõhusa kasutamise. Käskkirjas määratakse muu hulgas toetatava tegevuse ulatus ja taotlusvoo tingimused.

Paragrahvis 5 sätestatakse toetatavad tegevused.

Toetatakse madalapõrandaliste M3-kategooria elektriliste akutrollide soetamist ja kasutuselevõttu ning nende käitamiseks vajaliku laadimistaristu rajamist. Samaaegselt peavad akutrollid liikuma üksnes elektri jõul ja suutma liikuda salvestatud energia abil vähemalt 25 kilomeetrit. See tagab, et sõidukid on kasutatavad ka teelõikudel, kus kontaktliini ei ole või kus selle kasutamine ei ole võimalik.

Ühtlasi sätestatakse nõue, et hangitud elektriliste akutrollide keskmine läbisõit peab olema vähemalt 60 000 kilomeetrit keskmiselt ühe akutrolli kohta aastas lõppmaksele järgneva kümne aasta jooksul, arvestades kõigi toetuse abil soetatud akutrollide kogukilometraaži. Nõue tagab, et toetuse abil soetatud vara kasutatakse piisavas ulatuses avaliku liiniveo teenuse osutamiseks ning meetme energia- ja kliimamõjud on saavutatavad.

Elektrilised akutrollid peavad olema ka funktsionaalselt ligipääsetavad eri kasutajagruppidele. Nõue on vajalik selleks, et toetuse abil parandataks mitte üksnes ühistranspordi keskkonnanäitajaid, vaid ka teenuse kasutatavust ja kättesaadavust. Ligipääsetavuse nõue tuleneb eelkõige ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni⁸ artikli 9 lõike 1 punktist 2. Selle sätte kohaselt tuleb tagada puuetega inimestele teistega võrdsel alustel juurdepääs muu hulgas transpordile nii linna- kui ka maapiirkondades, seejuures tuleb eemaldada juurdepääsu takistused ja piirangud.

Paragrahvis 6 sätestatakse projekti abikõlblikkuse periood.

Lõike 1 kohaselt on abikõlblikkuse periood taotluse rahuldamise otsuses määratud ajavahemik projekti tegevuse algusest selle lõppemiseni, mille kestel tehakse projekti tegevused ning tekivad projekti elluviimiseks vajalikud toetusest osaliselt hüvitatavad kulud.

Lõike 2 kohaselt algab projekti abikõlblikkuse periood taotluse rahuldamise otsuses sätestatud kuupäeval, kuid mitte varem kui 11. märtsil 2026, ning lõpeb hiljemalt 31. detsembril 2030. Perioodi määramine on vajalik selleks, et piiritleda ajavahemik, mille jooksul tehtud kulud saavad olla toetuse andmise seisukohalt abikõlblikud. Periood algab mitte varem kui 11. märtsil 2026, kuna sellel kuupäeval sai Eesti prioriteetse investeeringu osas heakskiidu Euroopa Investeeringispangalt.⁹

Lõikes 3 sätestatakse, et projekt loetakse lõppenuks pärast lõpparuande kinnitamist ja toetuse saajale viimase väljamakse ehk lõppmakse tegemist. Projekti lõppemise defineerimine on vajalik, et täpsemalt piiritleda ajavahemik, mille jooksul tehtud kulud saavad olla toetuse seisukohalt abikõlblikud.

Paragrahvis 7 sätestatakse toetuse maksimaalne osakaal ja rahastamise üldpõhimõtted.

⁸ Puuetega inimeste õiguste konventsiooni ja fakultatiivprotokoll. – RT II, 04.04.2012, 6.

⁹ Modernisation Fund. EIB CONFIRMATION OF PRIORITY INVESTMENT ref. MF 2026-1 EE 0-001. – [MF-2026-1-EE-0-001-Energy-efficient-low-emission-public-transport-programme-Phase-2.pdf](#).

Lõike 1 kohaselt on toetuse maksimaalne osakaal kuni 75 protsenti projekti abikõlblikest kuludest. See tähendab, et toetuse saaja peab tagama vähemalt 25 protsendi ulatuses omafinantseeringu või muu määrusega lubatud kaasrahastuse.

Lõikes 2 sätestatakse, et konkreetse taotlusvooru eelarve, sihtpiirkond, korraldamise aeg ning toetatava tegevuse ulatus kehtestatakse valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga. See võimaldab määruse alusel avada taotlusvooru(d) eraldi eelarveotsus(t)ega. Toetuse andmise tingimused ja kord sätestatakse määruhes, kuid konkreetse taotlusvooru aeg, sihtpiirkond, eelarve, tegevuse ulatus (näiteks projekti suurus) kehtestatakse ministri käskkirjaga määruhes sätestatud piirides.

Lõikes 3 sätestatakse toetuse saaja kohustus tagada omafinantseering ja tasuda mitteabikõlblikud kulud. Säte välistab olukorra, kus projekti elluviimine jääb puuduliku kaasrahastuse tõttu pooleli.

Paragrahvis 8 sätestatakse, millised kulud on abikõlblikud ja millised mitte.

Lõikes 1 loetletakse abikõlblikud kulud. Need on elektriliste akutrollide soetamise kulud koos nende kasutamiseks vajaliku varustusega, laadimistaristu rajamise kulud, elektrivõrguga liitumise kulud ning omanikujärelevalve kulud.

Lõikes 2 sätestatakse kulu abikõlblikkuse üldtingimused. Kulu peab olema projekti eesmärgi saavutamiseks vajalik, põhjendatud, mõistlik ja tõendatav, tekkinud abikõlblikkuse perioodil, kooskõlas määruhes, taotluse rahuldamise otsuse, riigisiseste õigusaktide ja Euroopa Liidu õigusega ning see ei tohi olla hüvitatud muudest riigieelarvelistest, Euroopa Liidu ega välisabi vahenditest.

Lõikes 3 sätestatakse abikõlbmatud kulud. Abikõlbmatud on muu hulgas liisinguintressid ja muud finantskulud, kindlustuskulud (mis ei sisaldu soetamise lepingus), amortisatsioonikulud, juba muudest avalikest vahenditest hüvitatud kulud, käibemaks, projektijuhtimise ja personalikulud, projekteerimiskulud, koolituskulud (mis ei sisaldu soetamise lepingus), õigusabi ja vaidlustusmenetlustega seotud kulud, kasutatud sõidukite või seadmete ostukulu ning muud kulud, mis ei ole otseselt seotud projekti eesmärgi saavutamisega. Loetelu eesmärk on tagada toetuse sihipärane kasutamine investeringukulude katmiseks.

Paragrahvis 9 esitatakse toetuse riigiabiõiguslik käsitus.

Lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1370/2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel.

Lõikes 2 sätestatakse, et toetus ei ole riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu¹⁰ artikli 107 lõike 1 tähenduses, kui toetuse andmisel järgitakse määruhes (EÜ) nr 1370/2007 nõudeid ning toetus on nimetatud määruhes artikli 9 kohaselt vabastatud riigiabi eelneva teatamise kohustusest. Toetus ei ole riigiabi, kuna toetust antakse avaliku teenuse osutamiseks. Avaliku liiniveo hangete korraldamisel antakse toetuse abil soetatud akutrollid igakordselt edukale pakkujale kasutamiseks ning selle võrra saab olla teenuse hind kohalikule omavalitsusele soodsam. Toetus ei ole riigiabi, kuivõrd toetuse andmise tingimusena seatakse kohustus järgida määruhes (EÜ) 1370/2007 nõudeid. Artikkel 9 sätestab, et selle määruhes kohased toetused on ühisturuga kokkusobivad ning vabastatud toimimislepinguga sätestatud riigiabi eelneva teatamise kohustusest. Toetuse saaja peab silmas pidama, et toetusega ostetud

¹⁰ Euroopa Liidu toimimise leping. – ELT C 202, 7.6.2016, lk 1–388.

laadimisseadmeid ei või kasutada laadimisteenuse pakkumiseks, kuna sel juhul võib tegu olla riigiabiga.

Lõikes 3 sätestatakse toetuse saaja ja pädeva asutuse kohustus tagada, et avaliku teenindamise lepingu alusel makstav hüvitis arvestab toetuse finantsmõju ning välistab ülehüvitamise. See on vajalik, et vältida olukorda, kus toetuse saaja saab samade kulude eest ülemäära hüvitist.

Lõikes 4 sätestatakse, et ülemäärane hüvitis tuleb tagasi maksta. Säte kaitseb avalike vahendite õiguspärasest kasutamisest ning tagab kooskõla Euroopa Liidu õigusega.

Lõikes 5 sätestatakse, et ebaseadusliku ja väärkasutatud riigiabi tagastamisele kohaldatakse konkurentsiseaduse¹¹ §-s 42 sätestatud. Sätte eesmärk on viidata riigiabi tagasinõudmise üldisele õiguslikule korrale Eestis ning tagada kooskõla Euroopa Liidu riigiabi reeglitega ning vältida konkurentsi moonutamist võimaliku ebaseaduslikult antud abi tõttu. Konkurentsiseaduse § 42 reguleerib ebaseadusliku ja väärkasutatud riigiabi tagasinõudmist, sealhulgas tagasinõude tegemise kohustust, tagastatava abi ulatust, intressi arvestamist, tagasimaksmise tähtaegu ning nõude aegumist.

Paragrahvis 10 sätestatakse nõuded taotlejale. Säte on vajalik, et tagada toetuse andmine maksevõimelisele, usaldusväärsele ja õiguspäraselt tegutsevale taotlejale.

Lõikes 1 määratakse, et toetust võib taotleda ühistranspordi vedaja, kes on vedaja ühistranspordiseaduse tähenduses ning osutab või hakkab osutama avalikku liinivedu määruse (EÜ) nr 1370/2007 kohase avaliku teenindamise lepingu alusel. Lisaks peab taotleja kasutama toetuse abil soetatavaid sõidukeid avaliku teenindamise kohustuse täitmiseks. Tingimuste eesmärk on tagada, et toetust saavad üksnes avaliku reisijateveo korraldamises osalevad vedajad, kelle tegevus on seotud avaliku teenindamise kohustuse täitmisega. Samuti võimaldab säte toetust taotleda nii juba teenust osutavatel vedajatel kui ka vedajatel, kes hakkavad teenust osutama tulevikus sõlmitava avaliku teenindamise lepingu alusel.

Lõikes 2 sätestatakse taotleja üldised usaldusväarsuse ja nõuetekohasuse tingimused. Taotlejal ei tohi olla maksuvõlga või peab see olema ajatatud, tema majandustegevus ei tohi olla lõppenud ega peatunud, tema suhtes ei tohi olla algatatud pankroti- ega likvideerimismenetlust ning ta ei tohi olla saanud sama kulu hüvitamiseks muud avalikku toetust. Samuti peab taotleja olema täitnud varasemad sissenõutavaks muutunud toetuse tagasimakse nõuded ning taotlejat ega tema seaduslikku esindajat ei tohi olla karistatud määruses nimetatud süütegude eest, välja arvatud juhul, kui karistusandmed on karistusregistrist kustutatud.

Riigi Tugiteenuste Keskuse e-toetuse keskkonnas tehakse kontrollimiseks automaatne päring karistusregistrisse. Samuti kontrollitakse taotleja ning nende esindajate karistatust karistusseadustiku¹² § 260¹ kohaselt. Sellega tagatakse liikmesriigi kohustus, mis tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/52/EÜ¹³ artikli 7 lõike 1 punktist a, mille kohaselt ei tohi anda toetust viie aasta jooksul ebaseadusliku töötamise avastamisest. Sätet kohaldatakse, kui taotlejat või partnerit on karistatud karistusseadustiku § 260¹ alusel ja vastav karistus on kehtivana karistusregistris. Sellise taotleja taotlust ei rahuldata.

¹¹ Konkurentsiseadus. – RT I, 11.07.2026, 141.

¹² Karistusseadustik. – RT I, 09.07.2026, 27.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/52/EÜ, 18. juuni 2009, millega sätestatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike töandjatele kohaldatavate karistuste ja meetmete miinimumnõuded. – <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/52/2009-07-20>.

Paragrahvis 11 sätestatakse nõuded taotlusele ja taotlusele lisatavatele dokumentidele. Sätte eesmärk on tagada, et KIKil oleks taotluse hindamiseks ning toetuse andmise õiguspärasuse kontrollimiseks piisav teave.

Lõikes 1 sätestatakse, et taotluses esitatud andmed peavad olema täielikud ja õiged. See on taotluse menetlemise üldine eeltingimus.

Lõikes 2 sätestatakse, et taotluses kavandatud tegevused peavad olema kooskõlas määruse, Euroopa Liidu ja riigisiseste õigusaktidega. Säte tagab õigusliku kooskõla kogu projekti elluviimise vältel.

Lõikes 3 loetletakse taotluses esitatav minimaalne informatsioon. Taotluses tuleb esitada projekti eesmärk ja kirjeldus, eelarve ja rahastamiskava, kogueelarve kululiikide kaupa, eeldatav CO₂ ekvivalendi kokkuhoid, taastuvenergia kasutuselevõtt ja energiasääst koos arvutuskäikude ja põhjendustega, elektriliste akutrollidega aastas läbitavate liinikilomeetrite prognoos, soetatavate sõidukite arv ning liinide ja laadimistaristu kirjeldus.

Lõikes 4 loetletakse taotlusele lisatavad dokumendid. Nende hulka kuuluvad hinnapakumised (piisab ühest, sest väljamakse toimub hankelepingu alusel), kalkulatsioonid või lepingud, kehtiv avaliku teenindamise leping, kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise ja energiasäästu arvutus, rahastamisallikate ülevaade, omafinantseeringu kinnitus, kinnitus kommertstulu mitteteenimise kohta, vajaduse korral volikiri, määruse (EÜ) nr 1370/2007 nõuete täitmist tõendavad dokumendid, pädeva asutuse kinnitused, põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ analüüs ning muud KIKi nõutavad dokumendid. Nimetatud põhimõtte järgimise kohustus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ¹⁴ artiklist 10f. Taotlusele tuleb lisada kohaliku omavalitsuse kinnitus toetuse kasutamise kooskõla tagamise kohta määrusega (EÜ) nr 1370/2007, et oleks tagatud toetuse abil soetatud sõidukite kasutamine avalikus liiniveos vähemalt kümne aasta jooksul ja ei toimuks ülehüvitamist.

Paragrahvis 12 sätestatakse taotluse esitamise ja menetlemise kord.

Lõikes 1 sätestatakse, et taotluse esitab Riigi Tugiteenuste Keskuse e-toetuse keskkonnas (edaspidi e-toetuse keskkond) esindusõiguslik isik digitaalselt allkirjastatuna 90 päeva jooksul alates taotlusvooru avamisest. Tähtaja sätestamine loob selge ajalise raami taotluse esitamiseks.

Lõikes 2 sätestatakse, et taotluse esitamisel lähtutakse e-toetuse keskkonnas olevast taotlusvormist ning kõik taotlejale kohalduvad andmeväljad peavad olema korrektselt täidetud.

Lõikes 3 sätestatakse, et e-toetuse keskkonna kaudu edastatud dokumendid loetakse taotlejale ja toetuse saajale kätte toimetatuks. See lihtsustab menetlust ning tagab dokumentide kättetoimetamise selguse.

Lõikes 4 sätestatakse, et taotlusi menetleb KIK.

Lõikes 5 kirjeldatakse taotluse menetlemise etappe: taotluse registreerimine, taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimine, taotluse sisuline läbivaatamine ja vajaduse korral andmete täpsustamine ning taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemine.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/87/EÜ, 13. oktoober 2003, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ. – <http://data.europa.eu/eli/dir/2003/87/2024-03-01>.

Lõigetes 6–8 sätestatakse KIKi õigus nõuda taotlejalt selgitusi, lisateavet ja taotluse muutmist ning taotleja kohustus puudused kõrvaldada ja teavitada asjaolude muutumisest.

Lõikes 9 sätestatakse taotluse menetlemise tähtaeg. KIK menetleb taotluse 90 päeva jooksul, sealhulgas kontrollib läbi viidud riigihanke õiguspärasust. Menetlusaeg võib pikeneda puuduste kõrvaldamiseks või rikkumisega seotud menetluse läbiviimiseks kuluva aja võrra.

Paragrahvis 13 sätestatakse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrolli alused. Säte on vajalik, et eristada vormiliselt ja sisuliselt nõuetele vastavad taotlused nendest taotlustest, mida ei ole võimalik rahuldada.

Lõikes 1 sätestatakse, et taotleja tunnistatakse nõuetele vastavaks, kui ta vastab §-s 10 sätestatud nõuetele.

Lõikes 2 sätestatakse taotluse nõuetele vastavuse tingimused. Taotlus peab olema esitatud määruses sätestatud korras, vastama §-s 11 sätestatud nõuetele, toetust tuleb taotleda määruses sätestatud tegevustele ja eesmärkidel ning taotletud toetuse suurus ja osakaal ei ületa §-s 7 sätestatud.

Paragrahvis 14 sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse tegemise ja sisu nõuded.

Lõike 1 kohaselt teeb KIK nõuetele vastava taotluse korral taotluse rahuldamise otsuse.

Lõikes 2 loetletakse andmed ja tingimused, mis tuleb otsuses märkida. Otsuses sätestatakse muu hulgas projekti nimetus, toetuse summa, aja- ja rahastamiskava, abikõlblikkuse periood, toetuse saaja õigused ja kohustused, riigihanke eelkontrolli kord, vara sihtotstarbelise kasutamise tingimused, järelevalve kord, aruannete esitamise tähtajad, taastuenergia kasutamise tõendi esitamise aeg, väljamaksete tingimused ning tagasinõudmise ja otsuse muutmise tingimused.

Lõikes 3 sätestatakse võimalus teha taotluse rahuldamise otsus kõrvaltingimusega haldusmenetluse seaduse¹⁵ § 53 lõike 1 punkti 3 alusel. See võimaldab rahuldada taotluse juhul, kui kõik eeldused ei ole otsuse tegemise ajal veel täidetud, kuid võib eeldada, et need täidetakse enne maksetaotluse esitamist.

Lõikes 4 sätestatakse, et kui toetust taotletakse suuremas summas, kui § 7 lõike 2 alusel antud käskkirjaga taotlusvooru on eraldatud, rahuldatakse taotlus taotleja nõusolekul osaliselt taotlusvooru eelarve ulatuses, eeldusel et §-s 4 toodud eesmärgid saavad täidetud. Sätte eesmärk on võimaldada taotluse osalist rahuldamist juhul, kui taotletava toetuse maht ületab taotlusvooru eelarve. Taotlust võib sellisel juhul rahuldada osaliselt üksnes taotleja nõusolekul ning tingimusel, et projekti elluviimisel on jätkuvalt võimalik saavutada määruse §-s 4 sätestatud eesmärgid. Regulatsioon võimaldab kasutada taotlusvooru eelarvet paindlikult ja tõhusalt ning vältida toetuse andmisest täielikku loobumist üksnes eelarvepiirangu tõttu.

Lõike 5 kohaselt toimetatakse otsus kätte e-toetuse keskkonna kaudu.

Paragrahvis 15 sätestatakse taotluse rahuldamata jätmise alused ja kord.

Lõikes 1 loetletakse juhud, mil KIK jätab taotluse rahuldamata. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui taotletud toetuse suurus või osakaal ületab määruses sätestatud, taotluses on esitatud

¹⁵ Haldusmenetluse seadus. – RT I, 06.07.2023, 31.

ebaõigeid või mittetäielikke andmeid, taotleja mõjutab menetlust õigusvastaselt, taotleja ei kõrvalda puudusi määratud tähtaja jooksul või taotlus või taotleja ei vasta vähemalt ühele määruses sätestatud nõudele.

Lõikes 2 sätestatakse, et rahuldamata jätmise otsuses tuleb märkida otsuse põhjendus ja vaidlustamise kord. See tagab taotleja õiguste kaitse ja otsuse läbipaistvuse.

Lõike 3 kohaselt toimetatakse otsus kätte e-toetuse keskkonna kaudu.

Paragrahvis 16 sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse muutmise alused.

Otsust võib muuta toetuse saaja avalduse alusel, KIK algatusel või Kliimaministeeriumi ettepanekul, kui sellega ei kaasne projekti tulemuste saavutamata jäämist või kui toetus nõutakse (osaliselt) tagasi. Säte võimaldab reageerida projekti elluviimise käigus ilmnevatele muudatustele, säilitades samal ajal nõude, et projekti eesmärgid ja tulemused peavad olema saavutatavad.

Paragrahvis 17 sätestatakse riigihangete korraldamise ja kontrolli põhimõtted.

Lõikes 1 sätestatakse toetuse saaja kohustus järgida projekti elluviimisel riigihangete seadust¹⁶.

Lõikes 2 sätestatakse kohustus esitada KIKile riigihanke alusdokumendid ja sõlmitud hankeleping järelkontrolliks, kui need ei ole kättesaadavad riigihangete registrist.

Lõikes 3 sätestatakse KIKi õigus teha riigihangete eelkontrolli, järelkontrolli või hankelepingu täitmise kontrolli.

Lõikes 4 sätestatakse KIKi võimalus nõustada toetuse saajat riigihanke läbiviimisel ja hankelepingu täitmisel.

Lõikes 5 sätestatakse toetuse saaja kohustus esitada enne hankelepingu muutmist KIKile lepingu muutmise kavand ülevaatamiseks.

Lõikes 6 sätestatakse, et toetuse saaja lisab KIKi töötaja riigihangete registris riigihanke juurde vaatlejana. See võimaldab KIKil hanke läbiviimist jälgida.

Lõikes 7 sätestatakse, et riigihangete seaduse rikkumise korral võib KIK teha finantskorrektsiooni §-s 23 sätestatud korras.

Paragrahvis 18 sätestatakse toetuse saaja õigused ja kohustused.

Lõikes 1 sätestatakse toetuse saaja õigus saada KIKilt teavet ja nõustamist toetuse kasutamisega seotud nõuete kohta.

Lõikes 2 loetletakse toetuse saaja peamised kohustused. Toetuse saaja peab viima projekti ellu määruses, taotluses ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustel, kasutama toetust sihtotstarbeliselt, tagama projekti eesmärgi ja tulemuste saavutamise ning kasutama elektrilisi akutrolle ja laadimistaristut avalikus liiniveos vähemalt kümme aastat projekti lõppmakse saamisest arvates.

¹⁶ Riigihangete seadus. – RT I, 03.07.2026, 5.

Toetuse saaja peab lisaks tagama, et akutrollide käitamisel kasutatakse üksnes taastuenergiat, ning esitama seda tõendavad dokumendid, sealhulgas toetuse saaja kasuks kustutatud päritolutunnistused, elektritarbimise lepingu ja tarbimisandmete info või taastuenergia tootmiseadme tootmise ja tarbimise andmed KIKi nõudmisel.

Samuti peab toetuse saaja võtma kasutusest välja toetuse abil soetatud elektriliste akutrollide arvule vastava arvu M3-kategooria diiselbusse, esitama nõutud aruanded ja dokumendid, võimaldama kontrolli ja järelevalvet, säilitama dokumente, teavitama projekti mõjutavatest asjaoludest, tagama vara säilimise ja sihtotstarbelise kasutamise ning mitte võõrandama vara enne kümne aasta möödumist, välja arvatud juhul, kui vara antakse üle järgmisele vedajale avaliku teenindamise kohustuse täitmiseks.

Lisaks sätestatakse kohustus märkida rahastamisallikas ning viidata projekti kommunikatsioonis Moderniseerimisfondi ja Euroopa Liidu kaasrahastusele.

Lõikes 3 sätestatakse kohustus taastada või asendada elektriline akutroll juhul, kui see hävib, muutub kasutuskõlbmatuks või langeb muul põhjusel kasutusest välja enne kümneaastase kasutuskohustuse lõppu, välja arvatud juhul, kui KIK otsustab põhjendatud juhul teisiti. KIKile kaalutusõiguse jätmine on oluline, arvestades kohustuse pikka ajalist kestust. Säte on vajalik, et tagada toetuse abil saavutatud tulemuste püsimine.

Paragrahvis 19 sätestatakse KIKi õigused ja kohustused. Säte tagab toetuse andmise läbipaistva ja kontrollitava korralduse.

Lõikes 1 loetletakse KIKi õigused. KIKil on õigus nõuda taotlejalt või toetuse saajalt selgitusi, andmeid ja dokumente, määrata puuduste kõrvaldamiseks tähtaeg, kontrollida dokumente ja finantsandmeid, teha kohapealseid kontrole, kaasata eksperte, nõuda vara kasutamist ja säilimist tõendavaid dokumente, nõuda taastuenergia päritolu tõendavaid dokumente, peatada maksetaotluse menetlemine või väljamakse tegemine puuduste kõrvaldamiseni, muuta taotluse rahuldamise otsust või tunnistada see kehtetuks, nõuda toetus tagasi ning teha Kliimaministeeriumile ettepanekuid toetuse paremaks kasutamiseks.

Lõikes 2 loetletakse KIKi kohustused. KIK peab teavitama taotlejat ja toetuse saajat menetluse käigust ja tehtud otsustest, menetlema taotlusi ja maksetaotlusi mõistliku aja jooksul ning määruuses sätestatud tähtaegu järgides, andma selgitusi määruuse rakendamise kohta, tagama andmete kaitse, säilitama dokumente, esitama Kliimaministeeriumile ülevaateid meetme rahaliste jääkide ja tegevuste elluviimise kohta ning teavitama Kliimaministeeriumit projekti elluviimise takistustest.

Paragrahvis 20 sätestatakse Kliimaministeeriumi õigused meetme kujundajana ja rakendamise eest vastutava asutusena. Kliimaministeeriumi õigused on vajalikud meetme eesmärgipärase rakendamise, tulemuste saavutamise tagamiseks ning MFi vahendite kasutamise aruandluskohustuse täitmiseks.

Kliimaministeeriumil on õigus teha KIKile ettepanek taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks ning tutvuda KIKi valduses olevate projekti elluviimist puudutavate dokumentidega.

Paragrahvis 21 sätestatakse toetuse kasutamisega seotud aruandluse kord. Aruandluse eesmärk on tagada toetuse kasutamise läbipaistvus, tulemuste mõõdetavus ja järelkontroll.

Lõikes 1 sätestatakse, et toetuse saaja esitab KIKile projekti vahearuanded, lõpparuande ning järeldaruanded.

Lõike 2 kohaselt kehtestab aruannete vormid ja tähtajad KIK ning avalikustab need e-toetuse keskkonnas.

Lõike 3 kohaselt esitatakse aruanded e-toetuse keskkonna kaudu.

Lõikes 4 sätestatakse iga-aastaste vahearuanete esitamise tähtaeg. Vahearuanded esitatakse abikõlblikkuse perioodi jooksul 31. detsembri seisuga hiljemalt aruandlusperioodile järgneva aasta 15. jaanuaril.

Lõikes 5 sätestatakse, et vahearuanetes kajastatakse projekti elluviimise andmed ja tegevuste tulemused.

Lõike 6 kohaselt esitatakse lõpparuanne pärast akutrollide soetamist ja laadimistaristu rajamist ehk pärast projekti tegevuste lõppu ühe kuu jooksul.

Lõikes 7 loetletakse lõpparuandes kajastatav informatsioon, sealhulgas projekti nimi, number, toetuse saaja nimi, tegevuste tulemused ja näitajate saavutamise prognoosid, riigihangete ja tehtud tööde andmed, toetuse saaja hinnang projekti tulemuslikkusele, avalikustamisega seotud tegevused, diislibusside kasutusest kõrvaldamist tõendav dokument ning kinnitus andmete õigsuse kohta.

Lõike 8 kohaselt esitatakse järelaruanded vähemalt esimesel ja viiendal aastal pärast projekti lõppu. Järelaruannetes kajastatakse projekti tegelikud tulemused ja näitajate saavutamine.

Lõike 9 kohaselt kinnitab KIK aruande või saadab selle täiendamiseks 30 tööpäeva jooksul selle esitamisest.

Paragrahvis 22 sätestatakse toetuse maksmise kord.

Lõikes 1 sätestatakse, et toetuse saaja esitab maksetaotluse KIKile esimesel võimalusel.

Lõikes 2 sätestatakse, et kulu peab olema tekkinud abikõlblikkuse perioodil ning kulu loetakse tekkinuks, kui selle aluseks olev kaup on kätte saadud või teenus osutatud.

Lõikes 3 sätestatakse, et KIK maksab toetuse kontrollitud maksetaotluse alusel 60 päeva jooksul kas tasutud kuludokumendi alusel toetuse saajale või otse müüjale või töövõtjale pärast toetuse saaja poolt omafinantseeringu ulatuses müüjale või töövõtjale tasumist. Toetuse saaja peab maksetaotluses avaldama soovi, et KIK kannaks toetuse otse tarnija või töövõtja kontole. See ei tähenda, et arve tasujal tekib nõudeõigus KIKi vastu.

KIK maksab toetuse välja viivitamata pärast maksetaotluse nõuetele vastavuse kontrollimist, kuid mitte hiljem kui 60. tööpäeval. Kui maksetaotlus ei vasta nõuetele ja toetuse saaja seda ei paranda, siis KIK väljamakset ei tee ja keeldub maksest ning algatab taotluse rahuldamise otsuse muutmise toetuse vähendamiseks. Kui toetuse kasutamisel ilmneb rikkumine, siis sellega seotud kulude eest samuti väljamakseid ei tehta. Kui abikõlblike kulude hulgas on mitteabikõlblikke kulusid, siis nende ulatuses toetust ei maksta. KIKil on õigus põhjendatud juhul maksetaotluse menetlemine peatada haldusmenetluse seaduse § 41 alusel.

Lõikes 4 sätestatakse erand, mille kohaselt võib toetuse saaja pärast 1. oktoobrit 2030 esitada ettemakse taotluse lõppmakse saamiseks vastavalt hankelepingus kokkulepitud kohustustele. Säte on vajalik, et võimaldada projekti lõpetamist olukorras, kus abikõlblikkuse perioodi lõpp

läheneb ja lõppmakse tegemine sõltub hankalepingulistest kohustustest. Näiteks kui töövõtjale on antud puuduste kõrvaldamiseks tähtaeg ja toetuse saaja soovib pidada ka makset kinni üle abikõlblikkuse perioodi tähtaja, siis maksab KIK toetuse välja ettemaksena ja sellise ettemakse kasutamine toetuse saaja poolt hankalepingust tulenevate tegevuste katteks pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu on lubatav.

Lõikes 5 loetletakse maksetaotlusele lisatavad dokumendid, sealhulgas hankalepingu muudatused, arve või muu raamatupidamisdokument, üleandmise ja vastuvõtmise dokument, kulu tasumist tõendav dokument, raamatupidamises kajastamist tõendav dokument ning garantii, kindlustuse või tagatise dokument.

Lõikes 6 sätestatakse KIKi kohustus kontrollida maksetaotluse ja selle lisade nõuetekohasust ning õigus määrata puuduste kõrvaldamiseks tähtaeg. Väljamakse tegemise aeg pikeneb puuduste kõrvaldamiseks kuluva aja võrra.

Lõikes 7 sätestatakse, et toetust maksatakse välja kuni Vabariigi Valitsuse 10. märtsi 2022. a määruse nr 25 „Moderniseerimisfondi raha kasutamise ja aruandluse üldtingimused“¹⁷ §-s 3 sätestatud aja lõpuni. Vabariigi Valitsuse 10. märtsi 2022. a määruse nr 25 §-s 3 on sätestatud moderniseerimisfondi raha kasutamise aeg kuupäevaliselt. Käesolevalt on kuupäevaks 31. detsember 2030. Viide tagab, et määrust pole vaja muuta, kui tulevikus moderniseerimisfondi raha kasutamise aeg pikeneb ning Vabariigi Valitsuse 10. märtsi 2022. a määrust nr 25 muudetakse.

Paragrahvis 23 sätestatakse finantskorrektsioonide tegemise ja toetuse tagastamise alused. Säte tagab avalike vahendite õiguspärase ja sihipärase kasutamise ning võimaldab rikkumiste korral rakendada proportsionaalseid tagajärgi.

Lõikes 1 sätestatakse üldpõhimõte, et kui toetuse saaja ei täida määrusest või taotluse rahuldamise otsusest tulenevaid kohustusi, on KIKil õigus toetus osaliselt või täielikult tagasi nõuda atmosfääriõhu kaitse seaduse § 182¹ kohaselt.

Lõikes 2 sätestatakse, et kui toetuse saaja ei vii projekti ellu aja- ja rahastamiskava kohaselt, võib KIK taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistada ja väljamakstud toetuse tagasi nõuda.

Lõike 3 kohaselt annab aluse toetuse osaliseks või täielikuks tagasinõudmiseks või taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks ka sellise asjaolu ilmnemine, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud, samuti kohustuse või nõude täitmata jätmine, toetuse kasutamine ettenähtud tingimusi rikkudes, see, kui projekti eesmärgi ei ole võimalik saavutada, või taotluse rahuldamise otsuse muutmise avalduse rahuldamata jätmine, toetusest loobumine või ebaõigete andmete esitamine.

Lõikes 4 sätestatakse võimalus nõuda kuni 3 protsenti toetuse summast tagasi juhul, kui toetuse saaja ei esita vahe-, lõpp- või järelaruandeid nõutud korras. Aruandluskohustus on oluline toetuse kasutamise kontrollimiseks, kuid selle rikkumine ei tähenda iseenesest, et projekti eesmärgid või tulemused on saavutamata jäänud. Seetõttu on tegemist menetlusliku kohustuse rikkumisega, mille korral on põhjendatud piirata tagasinõude ulatust kuni 3 protsendiga makstud toetusest. Tagasinõude ülemmäär võimaldab arvestada rikkumise raskust ja kestust ning rakendada proportsionaalset sanktsiooni.

¹⁷ Vabariigi Valitsuse 10.03.2022 määrus nr 25 „Moderniseerimisfondi raha kasutamise ja aruandluse üldtingimused“. – RT I, 05.07.2023, 116.

Lõikes 5 sätestatakse projektile tagasinõude kohustus 5 protsendi ulatusest makstud toetusest, kui toetuse saaja ei täida projekti kohustuslikku tulemust võtta kasutusele käskkirjaga kehtestatud sihttasemele vastavat arvu elektrilisi akutrolle. Sellisel juhul nõutakse toetus tagasi 5 protsendi ulatuses projekti tegelikust abikõlblikust kogumaksumusest arvestatuna. Toetuse saamise eeldus on sihttasemele vastava arvu akutrollide soetamine, seega loetakse väiksema arvu trollide soetamist oluliseks rahastaja tingimuste rikkumiseks ja toetus nõutakse tagasi 5 protsendi ulatuses projektile kogu makstud toetuste summast arvestades. Seejuures ei tehta vahet, kui palju akutrolle nõutust vähem soetatakse. Iga vähem soetatud akutrolli võrra väheneb projekti tegelik kogumaksumus, sest toetus makstakse välja vaid abikõlblike kulude katteks. 5-protsendiline tagasinõude kohustus täidab sanktsiooni funktsiooni ning rõhutab kohustuse olulisust, jäädes samas proportsionaalseks.

Lõikes 6 sätestatakse tagasinõude kohustus juhuks, kui toetuse saaja ei kõrvalda kasutusest vähemalt toetuse abil soetatud elektriliste akutrollide arvule vastavat arvu diiselbusse. Sel juhul nõuab KIK toetuse tagasi summas, mis vastab uue elektrilise akutrolli maksumusest eraldatavale toetuse osale iga kasutusest kõrvaldamata diiselbussi kohta. Uue akutrolli maksumus leitakse projekti raames soetatud keskmise akutrolli maksumuse järgi.

Lõikes 7 sätestatakse proportsionaalne tagasinõudmine juhul, kui ei täideta määruses sätestatud heite vähenemise või energiasäästu nõudeid.

Lõikes 8 sätestatakse proportsionaalne tagasinõudmine juhul, kui toetuse saaja ei täida kõikide toetuse abil soetatud elektriliste akutrollide kogukilomeetraaži kohustust, keskmine läbisõit peab olema vähemalt 60 000 kilomeetrit ühe elektrilise akutrolli kohta aastas lõppmaksele järgneva kümne aasta jooksul. Toetus nõutakse tagasi proportsionaalselt, arvestades täitmata läbisõidu kohustust ja projektile makstud toetuse kogusummat.

Lõikes 9 sätestatakse proportsionaalne tagasinõudmine juhul, kui toetuse saaja ei täida kümneaastast kasutuskohustust või vara võõrandamise piirangut. Tagasinõudmine on proportsionaalne selle ajaga, mille võrra toetuse saaja on jätnud täitmata kasutuskohustuse või vara võõrandamise piirangu.

Lõikes 10 sätestatakse projektile proportsionaalne tagasinõude kohustus, kui toetuse saaja ei kasuta akutrollide käitamisel taastuenergiat või ei esita selle kasutamise kohta KIKile tõendit. Tagasinõue on proportsionaalne arvestades akutrollide ja laadimistaristu kasutamise kestuse nõude täidetust. Akutrollide ja laadimistaristu kasutamine on kohustuslik vähemalt kümme aastat lõppmakse saamisest arvates. See tähendab, et mida pikema aja osas ei ole kasutatud taastuenergiat või pole esitatud tõendit selle kohta, seda suurem on tagasinõue. Moderniseerimisfondist toetuse saamiseks tuleb tagada taastuenergia kasutamise soetatavates elektrilistes akutrollides. Arvestades, et toetuse andmise eesmärk on suurendada taastuenergia kasutamist transpordisektoris, on kohane selle kohustuse täitmata jätmise korral nõuda toetus tagasi arvestatavas summas, jäädes samas proportsionaalseks rikkumise mõjuga.

Lõikes 11 sätestatakse riigihangete seaduse rikkumise korral tehtava finantskorrektsiooni põhimõtted. Kui rikkumine võis mõjutada hankelepingu maksumust, nõutakse toetus tagasi rikkumisega hõlmatud hankelepingu maksumuse toetuse arvelt hüvitatud osast proportsionaalselt arvestades rikkumise raskust ja selle mõju hankelepingu maksumusele. Huvide konflikti korral nõutakse toetus tagasi 100 protsendi ulatuses.

Lõikes 12 sätestatakse tagasinõutud toetuse tagasimaksmise tähtaeg, viivise kohaldamine ja tagasinõudmise otsuse sundtäidetavus.

Paragrahvis 24 sätestatakse vaide esitamise kord.

Määruse alusel antud otsuse või tehtud toimingu saab vaidlustada haldusmenetluse seaduses sätestatud korras 30 päeva jooksul, esitades vaide KIKile. Säte tagab taotleja ja toetuse saaja õiguste kaitse ning võimaluse vaidlustada KIKi haldusotsuseid või toiminguid.

4. Vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on kooskõlas:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2003/87/EÜ;
- komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2020/1001¹⁸;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1370/2007.

Toetus ei kujuta endast riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, kuna seda antakse avaliku teenindamise kohustuse täitmiseks määruse (EÜ) nr 1370/2007 kohaselt.

5. Mõjud

Määruse rakendamine aitab vähendada transpordisektori kasvuhoonegaaside heidet ning kiirendab üleminekut nullheitega ühistranspordile. Investeering parandab ühistranspordi kvaliteeti, ligipääsetavust ja kasutusmugavust. Madalapõrandalised sõidukid suurendavad ühistranspordi kasutatavust liikumispuudega inimestele, eakatele ja lapsevankritega reisijatele. Investeering mõjutab positiivselt elukeskkonda, kuna väheneb nii õhusaaste kui müra.

Mõju majandusele ja regionaalarengule

Määrus avaldab positiivset mõju majandusele, võimaldades teha ulatusliku investeeringu elektriliste akutrollide teenindamiseks vajaliku taristu rajamisse. Investeering suurendab nõudlust elektritaristu, projekteerimis-, ehitus- ja hooldusteenuste järele ning annab tööd nii investeeringu ettevalmistamise kui ka elluviimise etapis. Projekti eeldatav kogumaksumus on ligikaudu 69,2 miljonit eurot, millest MFi toetuse osa on kuni 51 925 050 eurot.

Regionaalarengu seisukohalt koondub investeering valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga kehtestavasse sihtpiirkonda. Investeering parandab ühistranspordi kvaliteeti ning aitab säilitada sihtpiirkonna ja selle lähialade konkurentsivõimet, suurendades säästvaid liikumisvõimalusi ja vähendades ühistransporditeenuse osutamise pikaajalisi ekspluatatsioonikulusid. Seejuures olenemata käskkirjaga kehtestavast sihtpiirkonnast toetab investeering ka riiklikke kliima- ja liikuvuspoliitika eesmärgi ning loob kogemusi, mida on võimalik tulevikus kasutada sarnaste projektide ettevalmistamisel mujal Eestis.

Mõju keskkonnale ja kliimaeesmärkide täitmisele

Määruse mõju keskkonnale on selgelt positiivne. Toetatava tegevuse tulemusena võetakse kasutusele elektrilisi akutrolle, millega asendatakse samaväärne arv diislibusse. Projekti tulemusena peab vähenema kasvuhoonegaaside heide ning saavutatakse energiasääst.

Toetus aitab kaasa Eesti kliimaeesmärkide täitmisele ning toetab Euroopa Liidu pikaajalist eesmärki vähendada transpordisektori kasvuhoonegaaside heidet. Lisaks kasvuhoonegaaside vähendamisele paraneb linnakeskkonna kvaliteet, sest väheneb diislikütuse kasutamisest tulenev õhusaaste ja müra. Elektriliste akutrollide kasutamisel nõutakse üksnes taastuvenergia kasutamist, mis suurendab taastuvenergia osakaalu transpordisektoris.

¹⁸ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2020/1001, 9. juuli 2020, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses moderniseerimisfondi tegevusega, millega toetatakse investeeringuid teatavate liikmesriikide energiasüsteemide moderniseerimiseks ja energiatõhususe suurendamiseks. – http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2020/1001/2024-01-01.

Investeering avaldab positiivset mõju ka sotsiaalsele keskkonnale, kuna toetatavad sõidukid peavad olema madalapõrandalised ja ligipääsetavad kõikidele kasutajagruppidele, sealhulgas lastele, eakatele, (ajutise) erivajadustega inimestele ja lapsevankritega reisijatele jt.

Mõju halduskoormusele ja meetme elluvijatele

Määruse rakendamisega kaasneb mõõdukas lisatöökoormus KIKile ning Kliimaministeeriumile, kes toetuse andmist koordineerivad. KIK menetleb taotlusi, kontrollib taotleja ja taotluse nõuetele vastavust, teeb toetuse andmise otsused, korraldab makseid ning teeb järelevalvet ja seiret.

Kuigi projekti suur maht nõuab põhjalikku kontrolli riigihangete, aruandluse, väljamaksete ja tulemuste saavutamise üle, siis uute ametikohtade loomise vajadust ei kaasne ning ülesanded täidetakse Kliimaministeeriumi ning KIKi vahel sõlmitud halduslepingu raames.

Taotleja/toetuse saaja jaoks kaasneb halduskoormus taotluse koostamise, aruandluse ning projekti tulemuste tõendamise. Nimetatud kohustused on siiski vajalikud avalike vahendite säästliku ja eesmärgipärase kasutamise kontrollimiseks ning taotleja jaoks on boonuseks toetuse saamine.

Mõju õiguskeskkonnale ja õiguskindlusele

Määrus suurendab õigusselgust ja õiguskindlust, kehtestades toetuse andmise tingimused atmosfääriõhu kaitse seaduses ette nähtud vormis ehk määrusena. Määruses sätestatakse üheselt toetatavad tegevused, taotlejale esitatavad nõuded, abikõlblikud kulud, aruandlusnõuded, järelevalve ning toetuse tagasinõudmise alused.

Määrus loob läbipaistva õigusliku raamistiku, mille alusel kehtestatakse valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga konkreetse taotlusvooru eelarve, sihttasemed- ja piirkond, korraldamise aeg ning toetatava tegevuse ulatuse. See aitab vähendada õiguslikku ebakindlust ning tagab, et toetuse andmise põhimõtted on enne ja avalikult kehtestatud. Samuti tagab määrus kooskõla atmosfääriõhu kaitse seaduse ning Euroopa Liidu õigusega, sealhulgas määrusega (EÜ) nr 1370/2007 ning moderniseerimisfondi rakendamist reguleerivate õigusaktidega.

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele

Määrusel puudub otsene mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele. Kaudse mõjuna toetab investeering Euroopa Liidu kliima- ja energiapoliitika eesmärkide täitmist ning Moderniseerimisfondi vahendite tulemuslikku kasutamist Eestis. Määrusega ei muudeta Eesti rahvusvahelisi kohustusi ega välissuhtlusega seotud õiguslikke või institutsionaalseid korraldusi.

6. Määruse rakendamisega seotud kulud

Toetuse maksimaalne eelarve on **51 925 050 eurot**. Toetuse osakaal võib olla kuni 75% projekti abikõlblikest kuludest.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks asjaomastele asutustele vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendile eelnõude infosüsteemi (EISI) kaudu.

Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks vähemalt Sihtasutusele Keskkonnainvesteeringute Keskus, Tallinna Linnavalitsusele või Tallinna Liikuvusametile kui ühistranspordi korraldamisega seotud pädevale asutusele ning Aktsiaseltsile Tallinna Linnatransport kui praegusele avaliku liiniveo vedajale.

Kooskõlastamise käigus esitatud märkused ja ettepanekud kajastatakse seletuskirja lisa kooskõlastustabelina.